

Upgrading Tourism Management in Pao Riverside Communities by Using Local Resources

Napaton Sivarat, Suwanai Thakumsorn and Pitak Tamma

Lecturer, Bachelor of Law Program Faculty of Law, Rajabhat Mahasarakham University, Thailand

E-mail: napathon.si@rmu.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-2203-969X>

E-mail: suwanai.th@rmu.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0571-2643>

E-mail: pitaktamma391@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-3639-3079>

Received 21/11/2024

Revised 09/12/2024

Accepted 10/12/2024

Abstract

Background and Aims: To ensure sustainable economic growth and cultural preservation, community tourism management is essential for enabling local communities to engage in and benefit from tourism actively. It encourages genuine, meaningful travel experiences, reduces adverse environmental effects, and cultivates a sense of ownership. Thus, this paper aims; (1) to study and analyze the community tourism management along the Pao River using local resource capital; and 2) to enhance the community tourism management along the Pao River using local resource capital.

Methodology: This is qualitative research by collecting data by interviewing a set of questions from a sample group related to the care of local resources for tourism in the Non-Buri community, including community leaders, village headmen, group leaders, community development officers and personnel in tourist areas, land officers, officers from the Royal Forest Department, and the Tourism and Sports Office of Kalasin Province, totaling 150 people, selected by specific sampling. The research method is divided into 4 steps: 1) Collect basic data on people's participation in community forest management, analyze data by content analysis and descriptive statistics, 2) Develop a participation model using the A-I-C (Appreciation, Influence, and Control) technique and strategies of change (Strategies of change) with participatory action research as a technique for presenting descriptive data, 3) Evaluate the development of participation by evaluating the process using research tools, including interview forms, questionnaires, recording forms, and evaluation forms from a sample group of 40 people selected from stakeholders in the management of tourism in the Pao River community, analyze data by descriptive statistics, and 4) Dissemination and public relations.

Results: The study results found that 1) Non-Buri Subdistrict, 11 villages, Sahasakhan District, Kalasin Province, determined the structure of tourism management along the Pao River community using local resource capital in 3 aspects: (1) Planning aspect: determined the objectives and principles of tourism management, determined the rules and regulations of tourism management along the Pao River community using local resource capital, determined the area, determined the price of tour services, determined the marketing plan and determined the fund for tourism management by managing tourism along the Pao River

[1053]

Citation:

Sivarat, N., Thakumsorn, S. & Tamma, P. (2024). Upgrading Tourism Management in Pao Riverside Communities by Using Local Resources. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 4 (6), 1053-1070;

DOI: <https://doi.org/10.60027/iarj.2024.283714>

community using local resource capital. (2) Implementation aspect: followed the plan, consisting of the management of the tourism group, the management of tourism along the Pao River community using local resource capital, safety aspect, marketing aspect, area management aspect, public relations aspect, management aspect, income distribution aspect. (3) Inspection aspect: inspected the performance of the tourism group, and the management of tourism along the Pao River community using local resource capital, consisting of inspecting the price of tours and inspecting the security aspect. 2) determined the process to increase the potential of participation from all sectors in tourism management to create more diverse dimensions and have support from the government sector, especially the budget and knowledge necessary for the community to improve the management of tourism along the Pao River community to be sustainable. Guidelines for developing and upgrading the management of tourism in the Pao River Community by using local resource capital by allowing the new generation of youth or communities to participate in tourism management, upgrading the management of tourism in the Pao River Community, creating a network to exchange knowledge with nearby areas to develop community tourism, upgrading the management of tourism in the Pao River Community, and the state should have a role and duty to support the budget and academic knowledge in all aspects for the Pao River Community Tourism Group, along with the introduction of technology and innovation that promotes tourism to be more efficient.

Conclusion: Strengthening the potential of creative management of local resource capital for tourism by using community participation processes and promoting comprehensive community tourism to improve the management of tourism along the Lam Pao River to align with current tourism trends.

Keywords: Efficiency of Community Forest Resource Conservation; Local Way of Life; Sustainable Tourism

การยกระดับการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่าวโดยใช้ทุนทางทรัพยากรพื้นถิ่น

นภธร ศิวารัตน์, สุวนัย ทะคำสอน และ พิทักษ์ ธรรมะ

อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเสริมศักยภาพให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง ช่วยให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างยั่งยืน และรักษาวัฒนธรรมเอาไว้ได้ นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของ ลดผลกระทบเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมประสบการณ์การเดินทางที่แท้จริงและมีความหมาย บทความนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่าวโดยใช้ทุนทางทรัพยากรพื้นถิ่น 2) เพื่อยกระดับการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่าวโดยใช้ทุนทางทรัพยากรพื้นถิ่น

ระเบียบวิธีการศึกษา: เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์จากชุดคำถามจากเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการดูแลแหล่งทรัพยากรพื้นถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวของชุมชน โนนบุรี ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำพื้นที่พัฒนาชุมชนและบุคลากรในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเจ้าหน้าที่ที่ดินเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ และสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 150 คน คัดเลือกจากการสุ่มแบบจำเพาะเจาะจงโดยวิธีการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) เก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนของประชาชน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และสถิติเชิงพรรณนา 2) พัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมด้วยเทคนิค A-I-C (Appreciation, Influence and Control) และยุทธวิธีการนำเปลี่ยนแปลง (Strategies of change) ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เป็นเทคนิคประกอบการนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา 3) ประเมินผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมโดยกระบวนการประเมินผลด้วยเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามแบบบันทึกและแบบประเมินผลจากกลุ่มตัวอย่าง 40 คน ซึ่งคัดเลือกจากผู้มีส่วนได้เสียกับการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่าว วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนาและ 4) การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

ผลการศึกษา: ผลการศึกษาพบว่า 1) ตำบลโนนบุรี 11 หมู่บ้าน อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ การกำหนดโครงสร้างการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่าวโดยใช้ทุนทางทรัพยากรพื้นถิ่น ทั้งหมด 3 ด้าน คือ (1) ด้านการวางแผน มีการกำหนดวัตถุประสงค์และหลักการจัดการท่องเที่ยว การกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับท่องเที่ยว การจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่าวโดยใช้ทุนทางทรัพยากรพื้นถิ่น การกำหนดพื้นที่ การกำหนดราคาบริการนำเที่ยว การกำหนดแผนการตลาดและ การกำหนดกองทุนเพื่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่าวโดยใช้ทุนทางทรัพยากรพื้นถิ่น (2) ด้านการปฏิบัติมีการปฏิบัติตามที่วางไว้ประกอบด้วยด้านการบริหารการทำงานของกลุ่มการท่องเที่ยวการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่าวโดยใช้ทุนทางทรัพยากรพื้นถิ่น ด้านความปลอดภัย ด้านการตลาด ด้านการจัดการพื้นที่ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดการ ด้านการกระจายรายได้ (3) ด้านการตรวจสอบ การตรวจสอบการปฏิบัติงานของกลุ่มการท่องเที่ยวการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่าวโดยใช้ทุนทางทรัพยากรพื้นถิ่นประกอบไปด้วยการตรวจสอบราคานำเที่ยวและการตรวจสอบด้าน การรักษาความปลอดภัย 2) กำหนดให้มีกระบวนการเพิ่มศักยภาพการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้เกิดมิติที่หลากหลายให้มากยิ่งขึ้น และมีการสนับสนุนจากภาครัฐโดยเฉพาะงบประมาณและองค์ความรู้ที่จำเป็นสำหรับชุมชนในการยกระดับการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่าวให้ยั่งยืนต่อไป แนวทางการพัฒนาการยกระดับการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่าว

โดยใช้ทุนทางทรัพยากรพื้นถิ่น โดยให้เยาวชนคนรุ่นใหม่หรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว การยกระดับการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่าว มีการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน การยกระดับการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่าว และรัฐควรมีบทบาทหน้าที่ในการสนับสนุนเงินงบประมาณและความรู้ด้านวิชาการในทุกด้านให้กับกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่าว พร้อมทั้งมีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมาใช้มากยิ่งขึ้น

สรุปผล: การเสริมศักยภาพภายในการจัดการสร้างสรรค์ของทุนทรัพยากรพื้นถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนควบคู่ไปกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างครบวงจร เพื่อยกระดับการจัดการท่องเที่ยวริมน้ำป่าวให้ตรงกับกระแสการท่องเที่ยวในปัจจุบัน

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชุมชน; วิถีพื้นถิ่น; การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวถือเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมหลักที่มีความสำคัญในการสร้างรายได้และเสริมสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างชัดเจน โดยในปี 2561 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามา 24.64 ล้านคน สร้างรายได้กว่า 1.18 ล้านล้านบาท ขณะเดียวกันนักท่องเที่ยวชาวไทยมีจำนวนถึง 38 ล้านคน สร้างรายได้รวม 805,500 ล้านบาท (กรมการท่องเที่ยว, 2561) ซึ่งสะท้อนถึงบทบาทสำคัญของอุตสาหกรรมนี้ต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ นอกจากนี้ การเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังส่งผลต่อการลงทุนในประเทศ สร้างงานในหลากหลายสาขา และกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่นอย่างทั่วถึง (เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2552) ซึ่งนับเป็นกลไกสำคัญของการหมุนเวียนเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศในระยะยาว ทั้งนี้ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังถูกมองว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยอย่างยั่งยืน (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2559)

การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ ทั้งทางบกและทางทะเลมีการเติบโตอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง โดยมีรูปแบบการเดินทางทั้งแบบไปกลับและพักแรม นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสและเรียนรู้ธรรมชาติ เปลี่ยนบรรยากาศจากความจำเจในชีวิตประจำวัน สร้างความสดชื่นและประสบการณ์ใหม่ (อิทธิพล โกมล, 2553) อีกทั้งยังมีโอกาสเรียนรู้ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติมักมีระบบนิเวศที่เปราะบาง การพัฒนาและการท่องเที่ยวที่ขาดการระมัดระวัง เช่น การพัฒนาสาธารณูปโภคและกิจกรรมที่หลากหลาย อาจสร้างผลกระทบต่อด้านสังคมและวัฒนธรรม เช่น การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและทัศนคติ (สุชญ์ อเนกสุข, 2558; วรรณวิมล ภู่นาค, 2557) ในขณะที่การท่องเที่ยวสามารถส่งเสริมการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม รวมถึงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม (อรณา ทศนัยนา, 2559) ก็อาจทำให้วัฒนธรรมดั้งเดิมถูกเปลี่ยนแปลงหรือเสื่อมโทรมจากอิทธิพลภายนอกได้ (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2560)

ปัจจุบัน ตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีชุมชนทั้งหมด 11 หมู่บ้าน ประชากรจำนวน 5,760 คน ใน 1,330 ครัวเรือน ซึ่งมีทุนทางทรัพยากรธรรมชาติสำคัญ ได้แก่ ป่าชุมชน ที่ดินของรัฐ และแม่น้ำลำปาว รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์สิรินธร, ภูสิงห์, และสะพานเทพสุดาข้ามเขื่อนลำปาว ที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน ทั้งยังมีวัฒนธรรมไทสหัสขันธ์ที่โดดเด่นในด้านภาษาถิ่นและศิลปะพื้นบ้าน อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจพื้นที่พบปัญหาด้านศักยภาพและสิทธิของประชาชนที่ยังไม่สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากขาดองค์ความรู้ในการพัฒนาป่าชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้และ

ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สิทธิของประชาชนในการจัดการที่ดินของรัฐยังมีข้อจำกัด และการบริหารจัดการพื้นที่ริมแม่น้ำลำปาวยังไม่มีความชัดเจน

ด้วยเหตุนี้ โครงการวิจัยนี้จึงมีเป้าหมายพัฒนาพื้นที่โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน เพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของชุมชน สร้างรายได้ในท้องถิ่น และยกระดับการท่องเที่ยวบริเวณลำน้ำลำปาวให้สอดคล้องกับความต้องการของกระแสการท่องเที่ยวในปัจจุบัน พร้อมทั้งพัฒนาความยั่งยืนให้กับชุมชนตำบลโนนบุรีทั้ง 11 หมู่บ้านในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษามีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมลำปาวโดยใช้ทุนทางทรัพยากรพื้นถิ่น
- 2) เพื่อยกระดับการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมลำปาวโดยใช้ทุนทางทรัพยากรพื้นถิ่น

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษามีขอบเขตของการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยในระยะนี้ศึกษาในพื้นที่การเสริมศักยภาพในการจัดการอย่างสร้างสรรค์ ทรัพยากรพื้นถิ่นพื้นที่ 11 หมู่บ้าน ตำบลโนนบุรี อำเภอเสถียร จังหวัดกาฬสินธุ์ คือ หมู่ 1 บ้านโนนบุรี หมู่ 2 บ้านโนนบุรี หมู่ 3 บ้านโนนสามัคคี หมู่ 4 บ้านสิงห์บุรี หมู่ 5 บ้านโนนสวาท หมู่ 6 บ้านโนนปลาขาว หมู่ 7 บ้านนาแก้ว หมู่ 8 บ้านโนนวิเศษ หมู่ 9 บ้านโนนบุรี หมู่ 10 บ้านโนนศึกษา หมู่ 11 บ้านคอนผึ้ง

2. ขอบเขตด้านเนื้อหาแหล่งทรัพยากรพื้นถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนโนนบุรี ได้แก่

- 2.1 ประเภทที่ดิน
- 2.2 ประเภทศิลปะและวัฒนธรรม
- 2.3 ประเภทวิถีชีวิต

3. ขอบเขตด้านประชากรกลุ่มตัวอย่าง แหล่งข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

- 3.1 บริบท (Context) ของแหล่งทรัพยากรพื้นถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนโนนบุรี
- 3.2 คน (Human) เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับดูแลแหล่ง ทรัพยากรพื้นถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวของชุมชนโนนบุรี ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่ม เจ้าหน้าที่ประจำพื้นที่ พัฒนาชุมชน และบุคลากรในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ที่ดิน เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ เจ้าหน้าที่ราชพัสดุและสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 150 คน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีการจัดการการท่องเที่ยว

การจัดการการท่องเที่ยวครอบคลุมถึงกลยุทธ์ หลักการ และแนวทางปฏิบัติที่มุ่งเป้าไปที่การปรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้เหมาะสมที่สุดเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงนักท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่น และรัฐบาล ทฤษฎีหลัก ได้แก่ Butler's Tourism Area Life Cycle (TALC) ซึ่งอธิบายถึงขั้นตอนต่างๆ ของการพัฒนาการท่องเที่ยวตั้งแต่การสำรวจไปจนถึงการหยุดชะงักหรือการเสื่อมถอย และ Doxey's Irridex ซึ่งกล่าวถึงผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมของการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนเจ้าบ้าน

กรอบการทำงานเหล่านี้ช่วยในการทำความเข้าใจธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงไปของการท่องเที่ยวและความจำเป็นในการจัดการอย่างยั่งยืนเพื่อสร้างสมดุลระหว่างผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสังคม (Butler, 1980; Doxey, 1975) การจัดการการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพต้องผสมรวมกลยุทธ์การตลาด การจัดการจุดหมายปลายทาง และการดำเนินนโยบายที่ปรับให้เหมาะสมกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของนักท่องเที่ยวและจุดหมายปลายทาง

แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน

การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนมุ่งเน้นไปที่การเสริมอำนาจให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถจัดการและรับประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยส่งเสริมการมีส่วนร่วม ความเท่าเทียม และการอนุรักษ์วัฒนธรรม แนวทางหลัก ได้แก่ การท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) ซึ่งส่งเสริมความเป็นเจ้าของและการตัดสินใจของคนในท้องถิ่น เพื่อให้แน่ใจว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวสอดคล้องกับค่านิยมและลำดับความสำคัญของชุมชน การศึกษานี้เน้นย้ำว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนการท่องเที่ยวไม่เพียงแต่ส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังเสริมสร้างความสามัคคีทางสังคมและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมอีกด้วย (Goodwin, 2009) ยิ่งไปกว่านั้น กรอบงาน เช่น Triple Bottom Line (ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสังคม) จะช่วยชี้นำการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อให้บรรลุความยั่งยืนในระยะยาว

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

การทำความเข้าใจพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวหมายถึงการกระทำ กระบวนการตัดสินใจ และความชอบของแต่ละบุคคลเมื่อวางแผน สัมผัส และไตร่ตรองถึงประสบการณ์การเดินทางของพวกเขา ทฤษฎีหลัก เช่น ลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์และทฤษฎีแรงผลักดันและแรงดึงดูด ให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสิ่งที่จูงใจให้บุคคลต่างๆ เดินทาง ตัวอย่างเช่น นักท่องเที่ยวอาจแสวงหาการผ่อนคลาย (ปัจจัยผลักดัน) หรือแหล่งท่องเที่ยวเฉพาะ (ปัจจัยดึงดูด) (Crompton, 1979) พฤติกรรมนักท่องเที่ยวในยุคใหม่ได้รับอิทธิพลจากสื่อดิจิทัลมากขึ้น โดยโซเชียลมีเดียมีบทบาทสำคัญในการกำหนดความต้องการและความคาดหวัง การรับรู้รูปแบบพฤติกรรมเหล่านี้จะช่วยให้สามารถสร้างผลิตภัณฑ์และบริการด้านการท่องเที่ยวที่ปรับแต่งได้ตามความต้องการ

ผลกระทบของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม จำเป็นต้องมีการจัดการอย่างรอบคอบเพื่อบรรเทาผลกระทบเชิงลบ ในทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวสร้างการจ้างงานและกระตุ้นเศรษฐกิจในท้องถิ่น แต่ก็อาจนำไปสู่การพึ่งพาและเสี่ยงต่อแรงกระแทกจากภายนอก ในทางสังคม การท่องเที่ยวส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและการอนุรักษ์ แต่ยังสามารถทำลายประเพณีและค่านิยมในท้องถิ่นได้ด้วยการแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้ามากเกินไป (Smith, 1989) ในด้านสิ่งแวดล้อม แม้ว่าการท่องเที่ยวจะส่งเสริมความพยายามในการอนุรักษ์ แต่บ่อยครั้งที่ส่งผลให้เกิดการทำลายถิ่นที่อยู่อาศัยและการสูญเสียทรัพยากรหากจัดการไม่ดี (Hall & Page, 2014) กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีความจำเป็นต่อการสร้างสมดุลของผลกระทบเหล่านี้และให้แน่ใจว่าผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวมีมากกว่าต้นทุน

สรุปได้ว่าการบูรณาการทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยเน้นที่การมีส่วนร่วมของชุมชนและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การจัดการที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่จะจัดการกับผลกระทบของการท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังใช้ประโยชน์จากศักยภาพใน

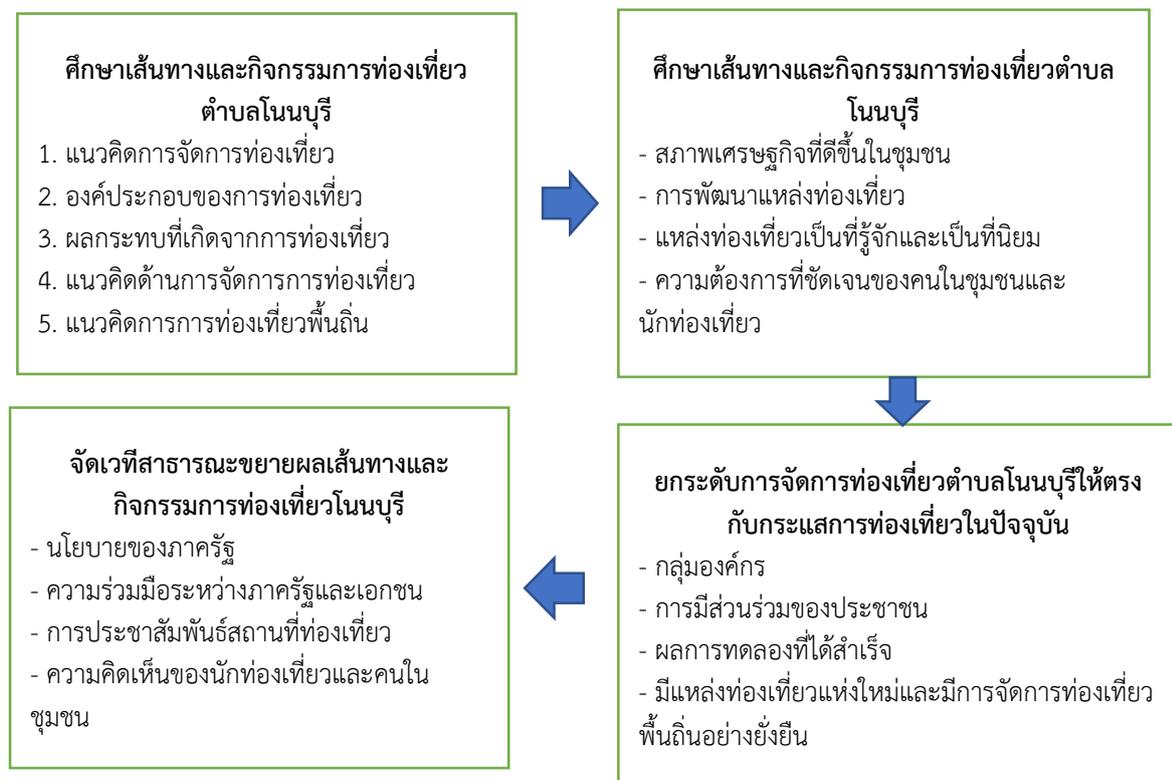
การขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นอีกด้วย การวิจัยทางวิชาการยังคงเน้นย้ำถึงความสำคัญของการวางแผนแบบมีส่วนร่วม ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรม และการประเมินผลกระทบในการกำหนดอนาคตของการท่องเที่ยว โดยการใช้แนวทางแบบองค์รวม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการท่องเที่ยวสามารถสร้างระบบการท่องเที่ยวที่ยืดหยุ่น ครอบคลุม และยั่งยืน ซึ่งตอบสนองความต้องการของทั้งคนรุ่นปัจจุบันและรุ่นอนาคต

สมมติฐานการวิจัย

การเสริมศักยภาพในการจัดการทุนทรัพยากรพื้นถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบครบวงจร เป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับการจัดการท่องเที่ยวริมน้ำลำปาวในชุมชนตำบลโนนบุรี ทั้ง 11 หมู่บ้าน อำเภอเสถียร จังหวัดกาฬสินธุ์ ให้สอดคล้องกับกระแสการท่องเที่ยวปัจจุบัน แนวทางดังกล่าวไม่เพียงช่วยให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในระยะยาว รวมถึงสร้างเอกลักษณ์การท่องเที่ยวที่โดดเด่นซึ่งตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ได้อย่างลงตัว

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่องการเสริมศักยภาพในการจัดการอย่างสร้างสรรค์ของทุนทรัพยากรพื้นถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดกรอบการวิจัยดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการศึกษา

การวิจัยเพื่อเสริมศักยภาพในการจัดการทรัพยากรพื้นถิ่นอย่างสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว ดำเนินการโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ของเคมมิสและแทกการ์ด (Kemmis & McTaggart, 1988) โดยการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นการรวบรวมและแสดงหลักฐานในรูปแบบข้อมูลหลากหลาย เช่น ข้อมูลสถิติ ภาพถ่าย เอกสาร และผลลัพธ์อื่น ๆ ที่ได้มาจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมสังเกต และร่วมสะท้อนผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในทุกระดับ ทั้งในระดับบุคคล กลุ่มบุคคล และระดับหมู่บ้าน

การวิจัยนี้นำแนวคิดจากผลการศึกษาของวิโรจน์ สารรัตน์ (2554) มาใช้เป็นกรอบแนวคิดหลักในการดำเนินงาน โดยประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวคิดจากนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อสร้างความครอบคลุมและความลึกซึ้งในการพัฒนากระบวนการจัดการทรัพยากรพื้นถิ่น แนวทางดังกล่าวมุ่งเน้นการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนและนักวิจัย เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับศักยภาพและข้อจำกัดของทรัพยากรในพื้นที่ และสามารถพัฒนาแนวทางการจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน กระบวนการวิจัยได้ส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในชุมชน โดยเน้นการทดลองและประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งที่ประสบความสำเร็จและไม่สำเร็จ เพื่อให้ชุมชนได้ตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการทรัพยากร ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ผลการวิจัยคาดหวังให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนในชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกระดับ ทำให้เกิดการจัดการที่ตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น และสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวและคุณภาพชีวิตของชุมชน ด้วยวิธีการที่เชื่อมโยงทฤษฎีเข้ากับการปฏิบัติจริง การวิจัยนี้จึงมุ่งหวังที่จะเป็นต้นแบบในการพัฒนาชุมชนที่สามารถนำไปปรับใช้ในบริบทอื่น ๆ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอการสรุปประเด็นต่าง ๆ เพื่อพัฒนารูปแบบการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ โดยการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณได้ดำเนินการผ่านการสำรวจด้วยแบบสอบถาม เพื่อประเมินและปรับปรุงรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับกระแสการท่องเที่ยวในปัจจุบันในพื้นที่ตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้งนี้ การวิจัยมุ่งเน้นการยกระดับการจัดการท่องเที่ยวบริเวณริมน้ำลำปาวให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

1. แผนการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ระยะเวลาสำคัญ เพื่อพัฒนาและยกระดับการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลโนนบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1: มุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชุมชนและส่งเสริมวิถีชีวิตพื้นถิ่นให้สามารถสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยพัฒนากลไกการจัดการทรัพยากรในชุมชนที่เหมาะสมและตอบสนองต่อการอนุรักษ์และการใช้งานเชิงสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว

การวิจัยระยะที่ 2: เพิ่มขีดความสามารถในการใช้ประโยชน์จากที่ดินของรัฐโดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนและบริหารจัดการที่ดินอย่างครบวงจร เพื่อต่อยอดทรัพยากรพื้นที่ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และความต้องการของนักท่องเที่ยว

การวิจัยระยะที่ 3: ยกระดับการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบริเวณริมน้ำลำปาวโดยใช้ทุนทางทรัพยากรพื้นถิ่น เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และวิถีชีวิต เพื่อสร้างความแตกต่างและความโดดเด่นของพื้นที่รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนในทุกมิติ

การวิจัยระยะที่ 4: ถ่ายทอดองค์ความรู้และผลการวิจัยไปยังกลุ่มเป้าหมายในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผ่านการจัดกิจกรรมฝึกอบรม การเผยแพร่ข้อมูลวิชาการ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อให้เกิดการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์อย่างแพร่หลายและยั่งยืนในอนาคต

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้เครื่องมือที่หลากหลายสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและมีความน่าเชื่อถือ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก ดังนี้

2.1 แบบสังเกต เป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวพื้นถิ่น โดยเน้นการพิจารณาคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวตามประเภทต่าง ๆ ได้แก่

- ประเภทมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage)
- ประเภทศิลปะ (Arts)
- ประเภทวิถีชีวิต (Lifestyles)
- ประเภทสื่อ (Media)
- ประเภทการตอบสนองความต้องการของลูกค้ (Functional creation)

ประเด็นที่ใช้ในการสังเกตได้แก่ ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว, ท่าเลที่ตั้ง, ศักยภาพพื้นฐาน, เส้นทางการเดินทาง, องค์ประกอบธุรกิจรอบข้าง, และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดูแลแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ การสังเกตจะช่วยระบุข้อดีและข้อจำกัดของแหล่งท่องเที่ยวในมิติที่มองเห็นได้โดยตรง

2.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึก โดยทำการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลโนนบุรี อำเภอเสถียร จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ประกอบด้วย

- ตัวแทนกระทรวงการท่องเที่ยว
- เจ้าหน้าที่ประจำพื้นที่
- ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว
- บุคลากรในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์รวม 25 คน ประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์ครอบคลุมหัวข้อต่าง ๆ เช่น ชื่อและตำนานความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยว, ศักยภาพพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยว, สภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในปัจจุบัน, และความสามารถในการสร้างรายได้ในเชิงธุรกิจ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สามารถนำไปพัฒนาศักยภาพและยกระดับแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาดและนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน.

3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ดำเนินการตามขั้นตอนที่เป็นระบบและมีความครอบคลุม ดังนี้:

3.1 การศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวพื้นถิ่น เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดที่ครอบคลุมประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษา และระบุแนวทางการเก็บข้อมูลที่เหมาะสม

3.2 การพัฒนาเครื่องมือ ร่างแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์โดยคำนึงถึงความครอบคลุมของประเด็นปัญหาการวิจัย และความเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย เช่น ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ศักยภาพพื้นฐานของพื้นที่ และการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

3.3 การตรวจสอบเครื่องมือ นำร่างแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ไปเสนอผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย รวมถึงปรับปรุงเนื้อหาให้มีความชัดเจนและเหมาะสม

3.4 การทดลองใช้เครื่องมือ นำแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้ในกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก เพื่อประเมินคุณภาพของเครื่องมือ เช่น ความชัดเจนของคำถาม ความสอดคล้องของคำตอบ และประสิทธิภาพในการเก็บข้อมูล

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลจริง ปรับปรุงแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ตามผลการทดลองใช้ แล้วนำเครื่องมือที่ผ่านการปรับปรุงไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่วิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพสูงและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการที่เป็นระบบและครอบคลุม ดังนี้

4.1 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยตรงจากประชากรเป้าหมายในสถานที่ท่องเที่ยวภายในเขตพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

4.2 ติดต่อและประสานงานกับกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่ล่วงหน้า เพื่อสร้างความเข้าใจและเตรียมความพร้อมในการเก็บข้อมูล

4.3 เก็บรวบรวมข้อมูลตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดร่วมกับประชากรเป้าหมาย เพื่อให้กระบวนการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามแผนที่วางไว้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1: วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน เช่น ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อให้เข้าใจถึงลักษณะประชากรเป้าหมายในเชิงปริมาณ

ขั้นตอนที่ 2: วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากข้อสังเกตและถ้อยคำจากการสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอผลในรูปแบบเชิงพรรณนาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การยกระดับการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่าวโดยใช้ทุนทางทรัพยากรพื้นถิ่น มีผลการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่าวโดยใช้ทุนทางทรัพยากรพื้นถิ่น

ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาและวิเคราะห์การจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่าวโดยใช้ทุนทางทรัพยากรพื้นถิ่น สามารถแบ่งได้เป็น 3 ด้านดังนี้

1) ด้านการวางแผน (Plan) สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1) การกำหนดวัตถุประสงค์และหลักการจัดการท่องเที่ยวในการวิจัยเรื่องยกระดับการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่าว โดยใช้ทุนทางทรัพยากรพื้นถิ่นในเขตพื้นที่ตำบลโนนบุรี 11 หมู่บ้าน อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ (1) บริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (2) ควบคุมการใช้ประโยชน์จาก

ทรัพยากรบางพื้นที่เพื่อป้องกันผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยว และ (3) เปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ พร้อมทั้งได้รับผลประโยชน์ที่เหมาะสมจากการพัฒนาและการจัดการทรัพยากรในพื้นที่

หลักการจัดการท่องเที่ยวสำหรับการวิจัยการยกระดับการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่าวโดยใช้ทุนทรัพยากรพื้นถิ่นในพื้นที่ตำบลโนนบุรี 11 หมู่บ้าน อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ (1) การรักษาฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงความสมบูรณ์มากที่สุด เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (2) การส่งเสริมให้ชุมชนเป็นผู้จัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว พร้อมกระจายผลประโยชน์สู่สมาชิกในชุมชนอย่างเท่าเทียม รวมถึงบุคคลด้อยโอกาสในสังคม (3) การจัดการท่องเที่ยวที่เคารพประเพณีและวัฒนธรรมอันดีของชุมชน โดยเฉพาะวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนริมน้ำป่าว และ (4) การเฝ้าระวังผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีความอ่อนไหวของทรัพยากร พร้อมทั้งเตรียมการฟื้นฟูอย่างเหมาะสมและทันเวลา เพื่อป้องกันการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติในระยะยาว

1.2) การกำหนดโครงสร้างการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่าว โครงสร้างการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่าวถูกกำหนดให้มีการจัดตั้ง คณะกรรมการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนริมน้ำป่าว จำนวน 1 คณะ ซึ่งประกอบด้วยสองส่วนหลัก ได้แก่ คณะกรรมการที่ปรึกษา และ คณะกรรมการบริหารจัดการ เพื่อสร้างความโปร่งใสและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้ง กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 14 วิสาหกิจ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน วิสาหกิจชุมชนเหล่านี้จะต้องดำเนินการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนภายใต้ชื่อ วิสาหกิจชุมชนริมน้ำป่าว และต้องได้รับหนังสือรับรองจากผู้ใหญ่บ้านว่าเป็นการรวมตัวที่มาจากชาวบ้านในพื้นที่จริง ทั้งนี้ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะต้องอยู่ในหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ริมน้ำป่าว และปฏิบัติงานภายใต้การดูแลและควบคุมตามกฎหมายของ คณะกรรมการบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่าว โครงสร้างดังกล่าวมุ่งเน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกระดับและสร้างความยั่งยืนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

1.3) การกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่าว เพื่อความปลอดภัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่าว ได้มีการกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับที่สำคัญ เช่น นักท่องเที่ยวที่มารับบริการจะต้องทำประกันชีวิตก่อนออกเดินทางเพื่อรองรับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด และต้องมีเสื้อชูชีพที่เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยวทุกคน เพื่อความปลอดภัยในกิจกรรมทางน้ำ นอกจากนี้ การจัดการท่องเที่ยวในชุมชนริมน้ำป่าวยังยึดหลักการที่ให้ชุมชนมีบทบาทหลักในการบริหารจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวทั้งหมด ทั้งนี้ ผลประโยชน์ที่ได้จากการท่องเที่ยวจะถูกกระจายอย่างเป็นธรรมแก่สมาชิกชุมชนในพื้นที่ และยังคงครอบคลุมถึงการสนับสนุนบุคคลด้อยโอกาสในสังคมอีกด้วย หลักการดังกล่าวมุ่งเน้นการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการพัฒนาชุมชนโดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และการแบ่งปันผลประโยชน์ที่สมดุล เพื่อให้ชุมชนและนักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่าและปลอดภัย

1.4) การกำหนดพื้นที่และการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่าว พื้นที่บริเวณแหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากรชุมชนริมน้ำป่าวได้รับการกำหนดอย่างชัดเจน เพื่อใช้ในการจัดการและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่าวได้กำหนดวัตถุประสงค์และหลักการจัดการที่ครอบคลุม ซึ่งมาจากกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน กระบวนการดังกล่าวเริ่มจากการระดมความคิด การวางแผน และการตัดสินใจร่วมกันผ่านเวทีประชาคม การท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่าวเกิดขึ้นจากการรวมตัวของชาวบ้านในพื้นที่ ที่มีเป้าหมายในการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชนอย่างเป็นระบบ โดยมีการร่าง แผนแม่บทการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่าว เป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดแนวทาง

และกลยุทธ์การพัฒนา แผนแม่บทนี้ไม่เพียงสะท้อนถึงความต้องการของชุมชน แต่ยังสร้างความยั่งยืนให้กับทรัพยากรและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในทุกระดับ พร้อมทั้งสนับสนุนการท่องเที่ยวที่ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ในระยะยาว

1.5) การกำหนดราคาค่าบริการนำเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่า กำหนดอัตราขั้นต่ำที่ 800 บาทต่อคนสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย และ 1,000 บาทต่อคนสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ สำหรับโปรแกรมนำเที่ยวครึ่งวัน โดยค่าบริการดังกล่าวครอบคลุมค่าใช้จ่ายทั้งหมด ได้แก่ ค่าโดยสารเรือหางยาว ค่าเรือคายัค ค่าเสื้อชูชีพ ค่าประกันชีวิต ค่าอาหารและอาหารว่าง ค่ากิจกรรมการตลาด ค่าบริการไกด์นำเที่ยว ค่าธรรมเนียมใช้พื้นที่ และค่าบริหารจัดการพื้นที่ ทั้งนี้ อัตราค่านำเที่ยวดังกล่าวเป็นราคาสุทธิ ไม่มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมใด ๆ เพื่อความโปร่งใสและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

1.6) การกำหนดแผนการตลาด แผนการตลาดของการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่า กำหนดให้บุคคลหรือนิติบุคคลที่ประสงค์จะขายทริปท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนริมน้ำป่า ซึ่งได้รับการกำหนดให้เป็น "พื้นที่ควบคุมการให้บริการการท่องเที่ยวโดยชุมชนริมน้ำป่า" ต้องใช้บริการนำเที่ยวที่จัดการโดยชุมชนริมน้ำป่าเท่านั้น ข้อกำหนดนี้เป็นส่วนหนึ่งของมาตรการควบคุมคุณภาพการบริการและการรักษาความสมบูรณ์ของทรัพยากรในพื้นที่ ทั้งนี้ยังช่วยส่งเสริมให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างทั่วถึงและยั่งยืน พร้อมทั้งสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน

1.7) การกำหนดกองทุนเพื่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่า การจัดตั้งกองทุนเพื่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่าแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก ได้แก่ ส่วนแรกเป็นกองทุนส่วนกลาง ซึ่งบริหารโดยคณะกรรมการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยใช้เงินตั้งต้นที่ได้รับการสนับสนุนจากคณะทำงานขับเคลื่อนชุมชนริมน้ำป่า ส่วนที่สองเป็นกองทุนของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมาจากการระดมหุ้นของสมาชิกในชุมชนเพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนสำหรับการบริหารจัดการกิจกรรมและการพัฒนาการท่องเที่ยว วิสาหกิจชุมชนแต่ละแห่งจะเป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการและระดมหุ้นในส่วนของตนเอง ทั้งนี้ กองทุนดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อสร้างความยั่งยืนทางการเงินและสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนในระยะยาว

2) ด้านการปฏิบัติ (Do) สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1) ด้านการบริหารการทำงานของกลุ่ม กลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่าดำเนินการบริหารงานโดยการจัดตั้งทีมงานผ่านการคัดเลือกที่อาศัยความสมัครใจและความสามารถของสมาชิกในชุมชน แต่ละคนจะถูกจัดสรรไปยังฝ่ายที่เหมาะสม ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ฝ่ายหลัก ได้แก่ (1) **ฝ่ายอาหาร** รับผิดชอบการจัดเตรียมอาหารตามเมนูที่ลูกค้าสั่งและจัดส่งให้ทันก่อนการเดินทาง (2) **ฝ่ายมัคคุเทศก์** รับผิดชอบนำเที่ยวลูกค้าไปยังจุดหมายตามแผนอย่างปลอดภัย พร้อมทั้งดูแลความเรียบร้อยและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวให้ปฏิบัติตามกฎของชุมชน (3) **ฝ่ายเรือนำเที่ยว** ดูแลการจัดเตรียมและการเดินเรือเพื่อให้บริการที่สะดวกและปลอดภัย (4) **ฝ่ายประสานงาน** มีหน้าที่จัดการการติดต่อสื่อสารระหว่างลูกค้าและสมาชิกในกลุ่ม และ (5) **ฝ่ายการเงินและบัญชี** ดูแลด้านการจัดการรายรับรายจ่ายและการจัดทำบัญชีอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ การแบ่งงานในรูปแบบนี้ช่วยให้กลุ่มสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างครบถ้วน

2.2) ด้านความปลอดภัย การท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่ามุ่งมั่นที่จะรักษามาตรฐานความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว โดยกำหนดให้ผู้ประกอบการนำเที่ยวปฏิบัติตามมาตรการที่เคร่งครัด เช่น การจัดทำประกันชีวิตสำหรับนักท่องเที่ยวทุกคน การเตรียมเสื้อชูชีพให้เพียงพอ รวมถึงการให้บริการมัคคุเทศก์ท้องถิ่นผ่านการฝึกอบรมและมีบัตรอนุญาตเป็นไกด์นำเที่ยว มัคคุเทศก์มีหน้าที่ดูแลความปลอดภัยและให้ข้อมูลที่

ครบถ้วนแก่นักท่องเที่ยว โดยกำหนดอัตราส่วนมัคคุเทศก์ 1 คน ต่อนักท่องเที่ยวไม่เกิน 5 คน หากจำนวนนักท่องเที่ยวเกิน 5 คน ต้องมีผู้ช่วยดูแลเพิ่มเติม มาตรฐานเหล่านี้ได้รับการออกแบบเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยวและยกระดับความปลอดภัยในทุกมิติของการท่องเที่ยวชุมชน

2.3) ด้านการตลาด การท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำปาวเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไป ผู้ประกอบการท่องเที่ยว หรือบริษัททัวร์สามารถขายทริปท่องเที่ยวได้ โดยมีข้อกำหนดว่าต้องใช้บริการนำเที่ยวจากกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำปาวเท่านั้น ซึ่งดำเนินงานโดยวิสาหกิจชุมชนทั้งหมด 10 วิสาหกิจ นักท่องเที่ยวสามารถเลือกใช้บริการจากวิสาหกิจที่ตนสนใจ แต่ละวิสาหกิจมีการนำเสนอโปรแกรมการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน โดยอิงจากลักษณะเฉพาะของพื้นที่ในแต่ละหมู่บ้าน เช่น เรื่องราวความเป็นมา วัฒนธรรม หรือจุดเด่นของชุมชน อย่างไรก็ตาม ทุกวิสาหกิจจะมีจุดท่องเที่ยวสำคัญที่เป็นไฮไลต์และต้องพานักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชม การดำเนินการเช่นนี้ช่วยสร้างความหลากหลายในประสบการณ์การท่องเที่ยวและส่งเสริมเอกลักษณ์ของแต่ละหมู่บ้านในพื้นที่ริมน้ำปาว

2.4) ด้านการจัดการพื้นที่ การท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำปาวให้ความสำคัญกับการจัดการพื้นที่โดยเน้นการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความสามารถในการรองรับของพื้นที่ เพื่อป้องกันผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน การจัดการดังกล่าวรวมถึงการกำหนดจำนวนผู้เข้าชมในแต่ละจุดท่องเที่ยวให้เหมาะสม เพื่อรักษาสมดุลระหว่างการพัฒนาการท่องเที่ยวกับการอนุรักษ์พื้นที่ ทั้งนี้ มาตรการดังกล่าวยังช่วยให้การจัดการการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว โดยไม่ทำลายความสมบูรณ์ของทรัพยากรในระยะยาว

2.5) ด้านการประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำปาวดำเนินการผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ (social media) เช่น Facebook, Instagram, และ LINE รวมถึงการจัดตั้งเพจกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำปาวเพื่อเป็นช่องทางสื่อสารกับนักท่องเที่ยวโดยตรง การประชาสัมพันธ์ดังกล่าวได้รับการจัดการโดยผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวชุมชน เช่น สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจและผู้ประกอบการในชุมชน ซึ่งช่วยสร้างความน่าเชื่อถือและการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การใช้ social media เป็นเครื่องมือประชาสัมพันธ์ยังช่วยเพิ่มการมองเห็นของแหล่งท่องเที่ยวและดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง

2.6) ด้านการจัดการ การท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำปาวยึดมั่นในกฎระเบียบข้อบังคับที่ได้กำหนดไว้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ โดยกฎระเบียบดังกล่าวถูกออกแบบมาเพื่อส่งเสริมความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความปลอดภัย และความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในชุมชน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยว รวมถึงนักท่องเที่ยว จะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดเหล่านี้อย่างเคร่งครัด เพื่อรักษาคุณภาพของประสบการณ์การท่องเที่ยว คุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชน ตลอดจนส่งเสริมความสามัคคีและความยุติธรรมในหมู่สมาชิกของชุมชนริมน้ำปาว

3) ด้านการตรวจสอบ (Check)

3.1) การตรวจสอบราคานำเที่ยว กลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำปาวประสบปัญหาภายในเกี่ยวกับการขายทริปท่องเที่ยวในราคาที่ต่ำกว่าข้อตกลงขั้นต่ำที่กำหนดไว้ที่ 800 บาท ซึ่งปัญหานี้เกิดขึ้นในฤดูกาลท่องเที่ยวที่ผ่านมาและนำไปสู่เสียงเรียกร้องจากนักท่องเที่ยว ชาวบ้านในพื้นที่ และกลุ่มวิสาหกิจที่ปฏิบัติตามข้อตกลงอย่างเคร่งครัด เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว กลุ่มจึงได้กำหนดแนวทางการตรวจสอบโดยพิจารณาจากพฤติกรรมการขายทริปท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการของแต่ละวิสาหกิจ หากพบว่าวิสาหกิจใดมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างผิดปกติ จะมีการตรวจสอบอย่างละเอียด เพื่อป้องกัน

การฝ่าฝืนข้อตกลงและรักษาความยุติธรรมในกลุ่ม รวมถึงสร้างความโปร่งใสและความไว้วางใจในระบบการจัดการของชุมชน

3.2) การตรวจสอบด้านการรักษาความปลอดภัย กลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนอ่าวปากบาราให้ความสำคัญกับการรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว โดยมีเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกและตรวจสอบความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด การตรวจสอบครอบคลุมถึงเรือนำเที่ยวทุกลำที่ให้บริการ โดยเจ้าหน้าที่จะตรวจสอบการขึ้นทะเบียนเรือให้ถูกต้องตามกฎหมาย และตรวจสอบความพร้อมของเรือก่อนการเดินทางทุกครั้ง นอกจากนี้ ยังมีกำหนดให้ผู้ให้บริการนำเที่ยวต้องจัดทำประกันชีวิตให้กับนักท่องเที่ยวในทุกทริป เพื่อสร้างความมั่นใจและความปลอดภัยในทุกมิติของการท่องเที่ยว

4) ด้านการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องจากผลของการตรวจสอบ (Action) กลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำปาวได้นำผลจากการตรวจสอบตามแผนที่วางไว้มาปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น โดยดำเนินการทบทวนแผนงานและปรับปรุงระบบการดำเนินงานให้เหมาะสม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความต่อเนื่องในการบริหารจัดการ ทั้งนี้ กระบวนการดำเนินงานจะพิจารณาผลที่ได้จากการตรวจสอบใน 2 กรณีหลัก คือ (1) หากผลการดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่วางไว้ จะมีการปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ เช่น บรรจุเป้าหมายได้เร็วขึ้น ลดต้นทุน หรือเพิ่มคุณภาพในการให้บริการ และ (2) หากผลการดำเนินงานไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ตามแผนที่กำหนดไว้ ข้อมูลจากการตรวจสอบจะถูกนำมาวิเคราะห์อย่างละเอียด เพื่อพิจารณาว่าควรปรับปรุงกระบวนการหรือดำเนินการในแนวทางใหม่ โดยเป้าหมายหลักคือการพัฒนาและแก้ไขข้อบกพร่องให้ตอบโจทย์ความต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การยกระดับการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำปาวโดยใช้ทุนทางทรัพยากรท้องถิ่น

ผลการวิจัยพบว่า ชาวบ้านมีประวัติการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าในระดับหนึ่งผ่านมิติของวัฒนธรรม ประเพณีพิธีกรรมและความเชื่อต่าง ๆ ก่อให้เกิดกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชุมชนวิถีพื้นถิ่นอย่างต่อเนื่อง ในภาพรวมชาวบ้านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชุมชนวิถีพื้นถิ่นในระดับดี ($x = 4.00$) การพัฒนาการมีส่วนร่วมขึ้นเห็นคุณค่า (A) พบว่า ผลของการ ทำลายป่าในอดีตทำให้ปัจจุบันชาวบ้านหันมาฟื้นฟูป่าด้วยกิจกรรมต่าง ๆ อย่างจริงจัง ซึ่งในอนาคตชาวบ้านต้องการส่งเสริม และเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ของป่าชุมชน และการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชุมชนวิถีพื้นถิ่นแก่ประชาชนทั่วไปและกลุ่มเยาวชนให้มากขึ้น ในขั้นปฏิสัมพันธ์ (I) ชุมชนได้ระบุและจัดลำดับความสำคัญโครงการในอนาคตเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชุมชน จัดลำดับความสำคัญโครงการในอนาคตเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชุมชนวิถีพื้นถิ่นให้ถึงพื้นถิ่นให้ประสบผลสำเร็จดียิ่งขึ้น สำหรับการประเมินผลการพัฒนาการมีส่วนร่วม พบว่า ชาวบ้านเข้ามามีส่วนประสบผลสำเร็จดียิ่งขึ้น สำหรับการประเมินผลการพัฒนาการมีส่วนร่วม พบว่า ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจก่อนและหลังการพัฒนาไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการดำเนินงานการอนุรักษ์ร่วมในการตัดสินใจก่อนและหลังการพัฒนาไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการดำเนินงานการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชุมชนวิถีพื้นถิ่น และการประเมินผลชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นทรัพยากรป่าชุมชนวิถีพื้นถิ่น และการประเมินผลชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นหลังจากการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชุมชนวิถีพื้นถิ่นพัฒนาการมีส่วนร่วมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชุมชนวิถีพื้นถิ่น แนวทางการพัฒนาการยกระดับการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำปาวโดยใช้ทุนทางทรัพยากรท้องถิ่น ในเขตพื้นที่ ตำบลโนนบุรี 11 หมู่บ้าน อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ คือ ให้เยาวชนคนรุ่นใหม่หรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวการยกระดับการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำปาว มีการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน การยกระดับการจัดการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำปาวที่มีจุดเน้น

สำคัญคือ หน่วยงานของรัฐควรมีบทบาทหน้าที่ในการสนับสนุนเงินงบประมาณและความรู้ด้านวิชาการในทุกด้านให้กับกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนริมแม่น้ำปาว พร้อมทั้งมีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมาใช้มากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. การยกระดับการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนริมแม่น้ำปาวโดยใช้ทุนทางทรัพยากรพื้นถิ่น ในเขตพื้นที่ ตำบลโนนบุรี 11 หมู่บ้าน อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีดังนี้

1.1 *การวางแผนเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชน*: การพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนริมแม่น้ำปาว ในตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เริ่มต้นด้วยกระบวนการวางแผนที่มีโครงสร้างชัดเจน ขั้นตอนนี้เกี่ยวข้องกับการกำหนดวัตถุประสงค์และหลักการจัดการการท่องเที่ยวสำหรับหมู่บ้านทั้ง 11 แห่งในพื้นที่ กระบวนการวางแผนเน้นที่การใช้ประโยชน์จากทุนทรัพยากรในท้องถิ่น เช่น ภูมิทัศน์ธรรมชาติ มรดกทางวัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น เพื่อสร้างแนวทางปฏิบัติด้านการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยกำหนดเป้าหมายและกรอบการทำงานที่ชัดเจน ขั้นตอนนี้จะช่วยให้มั่นใจว่าการท่องเที่ยวชุมชนสอดคล้องกับความต้องการของทั้งประชากรในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ ขณะเดียวกันก็ยึดมั่นในหลักการของความยั่งยืนและการอนุรักษ์วัฒนธรรม (Goodwin, 2009)

1.2 *การนำแผนการท่องเที่ยวไปปฏิบัติ*: เมื่อกำหนดวัตถุประสงค์และหลักการแล้ว แผนการจัดการการท่องเที่ยวก็จะนำไปปฏิบัติ ขั้นตอนการดำเนินการจะเน้นที่การดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับแผน เช่น การจัดกลุ่มชุมชน การอบรมชาวบ้านให้เป็นมัคคุเทศก์ และจัดทำแพ็คเกจท่องเที่ยวที่เน้นย้ำถึงลักษณะเฉพาะของพื้นที่แม่น้ำปาว ขั้นตอนนี้ยังเกี่ยวข้องกับการดึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมและมีส่วนร่วมในกระบวนการท่องเที่ยว การดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเชื่อมต่อระหว่างกระบวนการวางแผนและการบรรลุผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมในการพัฒนาการท่องเที่ยว (Butler, 1980)

1.3 *การตรวจสอบประสิทธิภาพ*: ด้านที่สำคัญของกระบวนการพัฒนาคือขั้นตอนการตรวจสอบ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ประเมินประสิทธิภาพของกลุ่มการท่องเที่ยวที่จัดการการท่องเที่ยวชุมชนริมแม่น้ำปาว การตรวจสอบจะตรวจสอบประสิทธิผลของการใช้ทุนทรัพยากรในท้องถิ่น การยึดมั่นตามวัตถุประสงค์ที่วางแผนไว้ และผลกระทบโดยรวมของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม ขั้นตอนนี้จะช่วยให้เกิดความรับผิดชอบและช่วยระบุว่ากลยุทธ์ที่นำไปปฏิบัตินั้นสอดคล้องกับเป้าหมายที่กว้างขึ้นของความยั่งยืนและการพัฒนาเศรษฐกิจหรือไม่ การตรวจสอบให้ข้อมูลที่มีค่าสำหรับการประเมินความสำเร็จของแผนริเริ่มและพื้นที่ที่ต้องได้รับความสนใจเพิ่มเติม (Hall & Page, 2014)

1.4 *การปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่อง*: จากผลการตรวจสอบ กลุ่มการท่องเที่ยวจะทำการปรับปรุงและแก้ไขที่จำเป็นเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องที่ระบุ ขั้นตอนนี้เกี่ยวข้องกับการทบทวนแผนเริ่มต้น วิเคราะห์ช่องว่างหรือความล้มเหลว และนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล การปรับเปลี่ยนอาจรวมถึงการปรับปรุงผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน หรือการแก้ไขแนวทางการจัดการเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและความต้องการของตลาดได้ดีขึ้น กระบวนการแบบวนซ้ำนี้ช่วยให้มั่นใจได้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนยังคงเป็นแบบไดนามิกและตอบสนองได้ ซึ่งท้ายที่สุดจะนำไปสู่รูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและมีผลกระทบมากขึ้น (Smith, 1989)

2. การยกระดับการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนริมแม่น้ำปาวโดยใช้ทุนทางทรัพยากรพื้นถิ่น โดยภาครัฐควรมีบทบาทหน้าที่ในการสนับสนุนเงินงบประมาณและความรู้ด้านวิชาการในทุกด้านให้กับกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชน

รินน้ำปาว พร้อมทั้งมีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมาใช้มากยิ่งขึ้น ดังนี้

2.1 การสนับสนุนของรัฐบาลในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน: การปรับปรุงการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนริมแม่น้ำปาวโดยใช้ทุนทรัพยากรในท้องถิ่นต้องได้รับการสนับสนุนอย่างแข็งขันจากรัฐบาลภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการให้ความช่วยเหลือทางการเงินและความเชี่ยวชาญทางวิชาการแก่กลุ่มการท่องเที่ยวชุมชน การสนับสนุนนี้สามารถเสริมสร้างศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มเหล่านี้ ทำให้สามารถจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างแนวทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้ ตามที่ Tosun (2000) กล่าวไว้ การมีส่วนร่วมของรัฐบาลมีความจำเป็นในการเสริมพลังให้กับชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่มีช่องว่างทางการเงินและความรู้ ความร่วมมือนี้ช่วยให้มั่นใจว่าโครงการท่องเที่ยวชุมชนสอดคล้องกับนโยบายการท่องเที่ยวของประเทศ ขณะเดียวกันก็ตอบสนองความต้องการและลำดับความสำคัญในท้องถิ่น

2.2 บทบาทของเทคโนโลยีและนวัตกรรม: การผสมผสานเทคโนโลยีและนวัตกรรมมีความสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพและความน่าดึงดูดของการท่องเที่ยวชุมชนริมแม่น้ำปาว แพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น โซเชียลมีเดียและระบบการจอง สามารถช่วยส่งเสริมภูมิภาคนี้ให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างขึ้นในขณะที่ปรับกระบวนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ นวัตกรรมในแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น โครงสร้างพื้นฐานที่ยั่งยืนและประสบการณ์แบบโต้ตอบ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมได้ ดังที่ Buhalis และ Law (2008) กล่าวไว้ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ในการท่องเที่ยวสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของจุดหมายปลายทางได้อย่างมาก ด้วยการนำเทคโนโลยีดังกล่าวมาใช้ กลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนสามารถปรับปรุงการให้บริการและสร้างประสบการณ์ที่น่าดึงดูดใจยิ่งขึ้นสำหรับนักท่องเที่ยวได้

2.3 การพัฒนาที่ยั่งยืนและครอบคลุมผ่านความร่วมมือ: ความร่วมมือระหว่างรัฐบาล ชุมชนท้องถิ่น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภาคเอกชนเป็นกุญแจสำคัญในการบรรลุการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและครอบคลุมริมแม่น้ำปาว การสนับสนุนจากรัฐบาลในรูปแบบของกรอบนโยบาย เงินทุน และการฝึกอบรมสามารถเสริมอำนาจให้ชุมชนท้องถิ่นจัดการทรัพยากรของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยีควบคู่กับความคิดริเริ่มในการสร้างขีดความสามารถเพื่อให้แน่ใจว่าสมาชิกชุมชนสามารถใช้เครื่องมือเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ Goodwin (2009) เน้นย้ำ การท่องเที่ยวในชุมชนจะเติบโตได้เมื่อคนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการตัดสินใจและแบ่งปันผลประโยชน์ แนวทางที่ครอบคลุมนี้ไม่เพียงแต่ส่งเสริมการเสริมอำนาจให้กับชุมชนเท่านั้น แต่ยังสนับสนุนความยั่งยืนในระยะยาวของการท่องเที่ยวในภูมิภาคอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ควรให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวการยกระดับการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำปาวโดยใช้ทุนทางทรัพยากรท้องถิ่น ในเขตพื้นที่ ตำบลโนนบุรี 11 หมู่บ้าน อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

1.2 ควรมีการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อ พัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนต่อไป

1.3 หน่วยงานของรัฐควรมีบทบาทหน้าที่ในการสนับสนุนความรู้ด้านวิชาการ ให้กับกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำป่าว โดยใช้ทุนทางทรัพยากรพื้นถิ่น ในเขตพื้นที่ ตำบลโนนบุรี 11 หมู่บ้าน อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการใช้บริการ ของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนริมน้ำป่าว โดยใช้ทุนทางทรัพยากรพื้นถิ่น ในเขตพื้นที่ ตำบลโนนบุรี 11 หมู่บ้าน อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

เอกสารอ้างอิง

กรมการท่องเที่ยว. (2561). แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว พ.ศ. 2561-2564 ของกรมการท่องเที่ยว.

Retrieved from: <https://www.dot.go.th/storage/กลุ่มแผน/>.

คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2559). *เกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงแรมห้องอาหารผ่านศึก.

คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยว ฉบับที่ 2*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงแรมห้องอาหารผ่านศึก.

เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2552). *บทบาทขององค์กรปกครองท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

วรรณวิมล ภู่นาค. (2557). *ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนกรณีศึกษาตลาดน้ำอัมพวา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหิดล.

วิโรจน์ สารรัตน์. (2554). *การวิจัยทางการบริหารการศึกษา แนวคิดและกรณีศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อักษราพัฒนา.

สฤกษ์ อเนกสุข. (2558). *เชื่อมโยงเชื่อมโยงแนวความคิดและทฤษฎีว่าด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม*. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

อรณา ทศนัยนา. (2559). *รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกีฬาสำหรับผู้สูงอายุโดยมหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา

อิทธิพล โกมล. (2553). *รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: กรณีศึกษาบ้านวังน้ำมอก อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.

Buhalis, D., & Law, R. (2008). Progress in information technology and tourism management: 20 years on and 10 years after the Internet—The state of eTourism research. *Tourism Management*, 29(4), 609-623.

Butler, R. W. (1980). The concept of a tourism area cycle of evolution: Implications for management of resources. *Canadian Geographer*, 24(1), 5-12.

Crompton, J. L. (1979). Motivations for pleasure vacation. *Annals of Tourism Research*, 6(4), 408-424.

Doxey, G. V. (1975). A causation theory of visitor-resident irritants: Methodology and research inferences. In Travel and Tourism Research Association Sixth Annual Conference Proceedings.

- Goodwin, H. (2009). *Community-based tourism: A success?* ICRT Occasional Paper.
- Hall, C. M., & Page, S. J. (2014). *The geography of tourism and recreation: Environment, place, and space*. Routledge.
- Kemmis, S., & McTaggart, R. (1988). *The action research planner*. (3rd ed.). Geelong: Deakin University Press.
- Smith, V. L. (1989). *Hosts and guests: The anthropology of tourism*. University of Pennsylvania Press.
- Tosun, C. (2000). Limits to community participation in the tourism development process in developing countries. *Tourism Management*, 21(6), 613-633.

